

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Хахули Богдана Валерійовича

на тему: «Організаційно-економічний механізм регулювання ринку
продукції племінного свинарства»,
поданої на здобуття наукового ступеня доктор філософії
за спеціальністю 051 «Економіка»
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Вивчення тексту дисертації здобувача, автореферату та опублікованих наукових праць за тематикою дослідження стали підставою для характеристики основних результатів дисертаційного дослідження та визначення його відповідності критеріям, викладеним у «Порядку присудження наукових ступенів».

1. Актуальність теми дослідження. Ринок продукції племінного свинарства посідає особливе місце у системі ринків племінного тваринництва, ринку продукції свинарства та має значний вплив на характер відтворювального процесу в м'ясопродуктовому підкомплексі. Племінна продукція має важливе значення для забезпечення потреби сільськогосподарських підприємств і селянських господарств населення, що прямо впливає на забезпечення продовольчої безпеки країни. Ситуація, що склалася, вимагає вирішення численних задач, пов'язаних із відновленням та нарощенням обсягів товарної пропозиції вітчизняними племінними господарствами, зниженням імпортозалежності від поставок племінних ресурсів, а також стабільним функціонуванням та подальшим зростаючим розвитком ринку продукції племінного свинарства.

Наукового обґрунтування вимагають, зокрема, питання пов'язані із підвищенням конкурентоспроможності племінних господарств, де особливе місце повинна зайняти система інструментів державної підтримки, розвиток об'єктів інфраструктурного забезпечення діяльності суб'єктів ринку, науково обґрунтовані підходи до організації селекційно-племінної роботи, а також система моніторингу та прогнозування, що сприятиме оперативному реагуванню на ринкові ризики.

Вищезазначене вимагає від економічної науки теоретичних та практичних, методичних розробок щодо удосконалення інструментів організаційно-економічного регулювання ринку продукції племінного свинарства із урахуванням специфіки галузі та сучасних вимог, що створить передумови для збалансованого його функціонування та підвищення конкурентоспроможності племінної продукції на внутрішньому ринку. Саме вищезазначене визначає актуальність дисертаційного дослідження Хахули Б.В.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в межах тематики наукових досліджень Білоцерківського національного аграрного університету: «Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення функціонування племінних господарств» (державний реєстраційний номер 0118U003649), де автором сформовано інформаційний масив економічних даних племінних господарств, проаналізовано їх розвиток, систематизовано інструменти державного регулювання ринку племінної продукції та обґрунтовано напрями їх удосконалення.

3. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність. Дисертаційна робота Хахули Б.В. має чітко сформульовану мету та завдання, які дозволили автору поглибити теоретичні положення та розробити практичні рекомендації щодо удосконалення інструментів організаційно-економічного механізму ринку продукції племінного свинарства.

Наукові положення, висновки і практичні рекомендації, сформульовані в роботі є достовірними і обґрунтованими. Коректність та достовірність результатів, наведених у дисертаційній роботі, підтверджується тим, що теоретичною і методичною основою дослідження є сучасна теорія ринкової економіки, а також коректне використання автором значної кількості як загальнонаукових, так і спеціальних методів наукових досліджень. Високий рівень обґрунтованості отриманих висновків підтверджено результатами

застосування монографічного, економіко-статистичних методів та методів економіко-математичного моделювання.

Ступінь обґрунтування розроблених положень та практичних рекомендацій підтверджується використанням Хахулою Б.В. у процесі дослідження наукових праць провідних вітчизняних та зарубіжних науковців з питань організаційно-економічного механізму регулювання ринку сільськогосподарської продукції, достатньою інформаційною базою релевантних первинних та вторинних статистичних даних, різних прийомів та методів дослідження, матеріалів вітчизняних і зарубіжних веб-сайтів мережі Інтернет, нормативно-правових актів, даних офіційної статистики та апробацією одержаних результатів дослідження на численних міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Крім того, автором опрацьовано 249 літературних джерела, що включають актуальні дослідження вітчизняних і зарубіжних вчених з проблематики щодо організаційно-економічного регулювання ринку продукції племінного свинарства. Достатня обґрунтованість результатів дисертаційного дослідження підтверджується також наступним: результати дослідження повною мірою викладено в наукових публікаціях у зарубіжних і вітчизняних фахових наукових виданнях, у тому числі виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз. Окрім цього, результати дослідження апробовані на 10 міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, конгресах, форумах.

4. Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження. Наукова новизна результатів дослідження Хахули Б.В. пов'язана з отриманням нового вирішення проблеми удосконалення організаційно-економічного механізму регулювання ринку продукції племінного свинарства.

Автором здійснено вагомий внесок у поглиблення сутності категорії «організаційно-економічного механізму регулювання ринку продукції племінного свинарства». Зокрема, у дисертаційній роботі запропоновано авторське бачення сутності організаційно-економічного регулювання ринку продукції племінного свинарства, зорієнтованого на інноваційний розвиток, та доведено необхідність орієнтації складових його важелів на досягнення прояву синергетичного ефекту з

метою створення сприятливих умов для збалансованого стану кон'юнктури, забезпечення підвищення ефективності галузі, формування ланцюгів доданої вартості, посилення інтеграційних та кооперативних зв'язків.

Елементи методичної новизни присутні в розробці здобувачем алгоритму дослідження ринку племінної продукції, який передбачає вивчення споживчого попиту та його прогнозування, особливостей формування товарної пропозиції – виробничих можливостей підгалузі, економічної ефективності на рівні господарюючих суб'єктів, що повинно стати основою удосконалення важелів організаційно-економічного регулювання.

Науково-практичний інтерес викликають наступні положення дисертації:

ідентифіковано ознаки, що визначають специфіку ринку продукції племінного свинарства і характеризуються комплексністю та деталізацією ознак та мають структурно-логічні зв'язки, характер прояву, природу виникнення. Їх доцільно урахувати при розробці інструментів організаційно-економічного регулювання, що формуватиме умови для ефективного ведення господарської діяльності;

обґрунтовано науковий підхід до реалізації державного регулювання ринку продукції племінного свинарства на основі модернізації його інструментів (надання єдиної субсидії, грантів на розвиток суб'єктів малого підприємництва, відшкодування частини прямих понесених витрат на будівництво і реконструкцію спеціалізованих об'єктів, субсидування частини процентної ставки за інвесткредитами, державне випробовування ввезених племінних тварин) та удосконалення інституціонального середовища, що сприятиме створенню умов для конкурентоспроможного розвитку галузі;

систематизовано фактори, що характеризують сучасні тенденції розвитку племінного свинарства та формування товарної пропозиції: зниження поголів'я свиней у суб'єктах племінної справи; орієнтування підприємства залежно ввід розмірів поголів'я на різні цільові сегменти; оновлення поголів'я основних свиноматок та кнурів у господарствах, що здійснюється переважно за рахунок власних ресурсів; переважання у структурі реалізації свиноматок тварин класу «еліта»;

розроблено засади бюджетної підтримки галузі племінного свинарства, зорієнтованої на інноваційний її розвиток, а саме: запровадження системи ідентифікації тварин для фізичних осіб; передбачення у податковому кодексі звільнення сільськогосподарських товаровиробників від сплати митних платежів при ввезенні племінної продукції; розробка інструментів державної підтримки заходів біобезпеки та стратегічної програми розвитку селекційно-племінної роботи в свинарстві;

запропоновано напрями щодо удосконалення інфраструктурного забезпечення ринку продукції племінного свинарства на основі створення інформаційно-аналітичної системи «Племінне свинарство», регіональних інформаційно-селекційних центрів та консультативної підтримки його суб'єктів, розвитку мережі племінних аукціонів, що сприятиме налагодженню систематичного моніторингу за генетичним потенціалом та зниженню трансакційних витрат.

5. Наукове та практичне значення роботи, використання результатів дослідження.

Наведені у дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації мають теоретичну та практичну значущість.

Наукова цінність результатів проведеного дослідження полягає в тому, що викладені теоретичні положення дозволяє сформулювати обґрунтовані напрями удосконалення організаційно-економічний механізм регулювання ринку продукції племінного свинарства.

Практична цінність результатів дисертаційного дослідження підтверджується тим, що окремі його положення знайшли практичне застосування. Зокрема, пропозиції щодо модернізації інструментів підтримки сільськогосподарських підприємств-виробників продукції свинарства використано Національною асоціацією м'яса та м'ясопродуктів України при розробці програм державної підтримки сільського господарства, зокрема, передбачення часткової компенсації витрат на придбання племінної продукції.

Авторський доробок щодо алгоритму дослідження кон'юнктури ринку продукції племінного свинарства використано компанією УкрАгроКонсалт при

підготовці звітів стану ринків сільськогосподарської продукції та продовольства і уніфікації форм галузевої статистичної інформації.

Пропозиції щодо обґрунтування економічної доцільності вирощування молодняка племінних свиней із урахуванням умов та стандартів органічного виробництва та створення на регіональному рівні наукового парку агроінновацій були використаними Головним управлінням агропромислового розвитку Київської облдержадміністрації при розробці Комплексної програми розвитку сільського господарства та сільських територій на період 2021-2023 роки.

Результати дисертаційного дослідження впроваджені в навчальний процес Білоцерківського національного аграрного університету, зокрема при викладанні на економічному факультеті дисциплін «Державне регулювання економіки», «Організація виробництва», «Економіка підприємства».

6. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Дисертаційна робота є результатом особистого наукового пошуку здобувача. Наукові ідеї, запропоновані рекомендації та обґрунтовані висновки одержані автором особисто. Із опублікованих у співавторстві наукових праць, використано лише ті положення, що виникли в результаті власних авторських розробок.

Основні положення дисертаційного дослідження опубліковано у 18 наукових працях загальним обсягом 15,49 д.а., у тому числі особистий внесок автора складає 5,83 д.а. З них 7 статей у наукових фахових виданнях України, 2 статті у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз даних, 2 статті в іноземних періодичних наукових виданнях та 6 тез доповідей на науково-практичних конференціях.

7. Структура, стиль та мова дисертаційної роботи. Дисертація має традиційну структуру, складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. За своїм обсягом, структурою, повнотою викладення результатів дослідження та оформленням дисертація відповідає вимогам чинного Наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. № 40 із мінами від 31.05.2019 р.

8. Дотримання академічної доброчесності. У дисертаційній роботі не виявлено порушень академічної доброчесності. У роботі представлені посилання на джерела інформації, а у разі використання ідей, розробок, тверджень, надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень та інформаційні джерела.

9. Відповідність дисертації спеціальності і вимогам, що висувуються до дисертацій, які подано на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Дисертаційна робота Хахули Богдана Валерійовича за змістом, сформульованою метою, завданнями, висновками та науковою новизною відповідає спеціальності 051 «Економіка». Дисертація подана у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису, виконана здобувачем особисто, містить наукові положення, нові науково-обґрунтовані теоретичні та методичні результати, які мають істотне значення для галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Відповідає вимогам встановленим п.п. 9, 10, 11, 12 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №167 від 06 березня 2019 р.

10. Дискусійні питання та основні зауваження. Попри загальну позитивну оцінку роботи, в опонованому дисертаційному дослідженні мають місце зауваження та дискусійні положення:

1. У підрозділі 1.2 здобувачем зроблено висновок про те, ринок продукції племінного свинарства є монополізованим та імпортозалежним, що «...ускладнює функціонування покупців на ньому...», однак інструменти організаційно-економічного механізму щодо формування досконалого конкурентного середовища розглядаються практично у всіх підрозділах третього розділу.

2. У підрозділі 1.4 здобувачем представлено глибокий аналіз державної підтримки розвитку племінного свинарства у провідних країнах світу, однак потребує додаткової аргументації, які із них могли бути доцільними для використання у вітчизняній практиці.

3. В дисертаційному дослідженні автор на основі проведених розрахунків, які базуються на даних племінних господарств, наголошує на низькому рівні рентабельності виробництва продукції племінного свинарства. В зв'язку з цим дисертанту необхідно було б більш детальне звернути увагу проблему на підвищенні ефективності виробництва вітчизняної продукції племінного свинарства.

4. Автор відмічає проблему впливу фіскальних методів на зміну обсягів імпорту продукції племінного свинарства. В зв'язку з цим, вважаємо за доцільне дисертанту здійснити економічне обґрунтування впливу застосування вищезазначених фіскальних методів на розвиток суб'єктів вітчизняного племінного свинарства.

5. Автор свідомо наголошує на процесі монополізації внутрішнього ринку продукції племінного свинарства окремими суб'єктами підприємницької діяльності. В зв'язку дисертанту необхідно було б більш детальніше звернути увагу на систему протидії монополізації виробництва продукції свинарства окремими сільськогосподарськими підприємствами на регіональних ринках.

Висловлені зауваження та зазначені недоліки можуть слугувати підґрунтям для наукової дискусії під час захисту дисертації та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи в цілому.

11. Загальний висновок. Дисертаційну роботу Хахули Б.В. «Організаційно-економічний механізм регулювання ринку продукції племінного свинарства» слід визнати завершеним науковим дослідженням, кваліфікаційною науковою працею, результати якої дозволяють вирішити актуальне науково-практичне завдання – теоретико-методичне обґрунтування та розробка пропозицій щодо удосконалення складових організаційно-економічного механізму регулювання ринку продукції племінного свинарства. Дисертація за змістом відповідає спеціальності 051 «Економіка». Поставлена мета дисертаційної роботи в повній мірі досягнута, результати дослідження мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Дисертація відповідає вимогам, визначеним в п.п. 9, 10, 11, 12 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №167 від 06 березня 2019 р., а її автор – Хахула Богдан Валерійович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів,
банківської справи, страхування
та електронних платіжних систем
Подільського державного
аграрно-технічного університету

В.В. Лаврук

Підписе Лаврука В. завідувач.
Ученый секретар Коф. О. Кобернюк

